

Op Madrid had ik me erg verheugd. Jaap zou er een voorstelling geven in het Art Palace, een tentoonstellingsruimte boven het Rock Palace, een opnamestudio voor popmuziek. Omdat de voorstelling pas om halftien 's avonds begon, leek het ons het beste er vanaf de camping met het openbaar vervoer naartoe te gaan, want om nou de bestelauto compleet met inhoud in Madrid te parkeren? In de bagagekist ligt videoapparatuur ter waarde van twaalfduizend euro, het zou een ramp zijn wanneer iemand op het idee kwam eens even een ruitje van die Nederlandse auto in te slaan.

We informeerden op de camping naar de bus- en vooral de treintijden, want in de cercanias, regionale stoptreinen, wordt altijd klassieke muziek gedraaid, we hoopten tegen middernacht begeleid door violen naar de camping terug te kunnen. 'Het is vandaag onmogelijk met de trein naar Madrid te reizen,' zei de receptioniste met een bepaald niet vrolijk gezicht. 'Een paar uur geleden zijn er aanslagen geweest, u kunt er beter helemaal vanaf zien.'

Meteen liepen we terug naar de auto om naar de radio te luisteren, we zijn zo met Spanje vertrouwd dat we de taal verstaan. De nieuwsberichten waren schokkend. Bommen in verschillende cercanias, een groot aantal doden en gewonden, vooral op Atocha, een station vlakbij de plek waar we zelf die avond moesten zijn. We beseften dat de voorstelling niet door zou gaan. De organisator vond het misschien vervelend dat tegen ons te zeggen, de afzegging zou van Jaap zelf moeten komen. Hij belde daarom een contactpersoon, die vertelde dat de voorbereidingen gewoon in gang waren gezet. Men wilde zich deze avond niet laten afnemen door een stel terroristen.

En zo reden we toch met de auto naar het centrum van Madrid. Boven de stad cirkelden helicopters, vlaggen hingen halfstok, voorbijgangers keken bedrukt. Voor Atocha zagen we televisieploegen staan, vlakbij het Art Palace brandden in een portiek twee hulpeloze waxinelichtjes. Binnen, in de kunstruimte, waren de wanden bedekt met zwarte doeken. Ook de rest van de avond zou alles een extra lading krijgen. In zijn films, die vaak niet meer dan enkele minuten duren, probeert Jaap de grondslagen van het bestaan te onderzoeken, de fouten die je als mens onvermijdelijk maakt, de tragiek en ook de humor die dat met zich meebrengt, zonder zelfspot valt niet te leven.

Het zaaltje zat vol. Er werd lang nagepraat. Later keken we bij vrienden thuis tot drie uur televisie. Niemand kon de reikwijdte van de aanslagen bevatten, wij zeker niet. Op het moment dat ik dit schrijf zitten we in de buurt van Barcelona, twintig meter van zee. We voelen ons bevoorrecht, maar tegelijkertijd is reizen zwaar, omdat het betekent dat andermans verdriet ook het jouwe wordt. Om het halfuur zie ik een cercania voorbij rijden. Telkens moet ik denken aan de koesterende muziek die tweehonderd mensen hebben gehoord vlak voor ze stierven.

Uit een serie van dertien columns in het weekblad Margriet over Screening Europe, videotournee door Europa met Jaap de Ruig